

ROOISE STREKEN 2

VAN RAADHUIZEN EN DE RAAD

Van het Raadhuis OP de Markt naar het Raadhuis AAN de Markt.

In de loop van de 19^e eeuw kreeg de gemeente meer taken. Het oude Raadhuis op de Markt uit 1691 werd dan ook te klein en er moest uitgezien worden naar een nieuwe huisvesting. Daarom verhuisde in 1881 het raadhuis naar de door de gemeente gekochte villa van de arts Godefridus Raupp. Dit is het huidige monumentale pand Markt 2. Het oude Raadhuis werd afgebroken.

Het jaar daarop, in 1882, zien we een, op z'n minst als 'zeer apart' te omschrijven staaltje personeelsbeleid van de gemeente als de verbouwing van het nieuwe raadhuis in de gemeenteraad aan de orde komt. Voorgesteld wordt de achterkamer - de kamer van de bode - als burgemeesterskamer in te richten. Maar waar moest de bode dan blijven? Nou dat was niet zo moeilijk want met droge ogen zei een raadslid: *"De bode kan wel op en neer blijven lopen"*. Lopen' was immers de taak van een bode.

Het raadhuis aan de Markt: 1883-1963. 'De bode kan wel op en neer blijven lopen'. Op de voorgrond de kiosk. De Markt is nog maar gedeeltelijk – waar de weg en de tram loopt- bestraat.

Van de Markt naar Dommelrode en van Raadhuis naar 'bestuurscentrum'!!!

Ook het Raadhuis aan de Markt bleek op den duur te klein. In 1963 werd er dan ook opnieuw verhuisd, nu naar Slot Dommelrode waar voorheen bijna anderhalve eeuw de

zusters Augustinessen gewoond hadden.

Sinds 2017 kan dit pand niet meer het gemeentehuis van Rooi genoemd worden maar is kasteel Dommelrode het 'bestuurscentrum' van de nieuwgevormde fusiegemeente Meierijstad.

Kasteel-Raadhuis Dommelrode. Dit was van 1963 tot 2017 het gemeentehuis van Sint-Oedenrode. Nu is het 'bestuurscentrum!' Van Meierijstad: er is geen verschil te zien!

De Rooise raad: allemaal mannen in 'goeden doen'

De Rooise gemeenteraad werd in de 19^e eeuw gekozen volgens het censuskiesrecht. Dit hield in dat alleen diegenen die een bepaalde som belasting betaalden het kiesrecht hadden. Het kiesrecht was dus alleen voor de rijkere mensenen uiteraard alleen voor de 'mannen'. De Rooise 'vroede vaders' waren dus allemaal mannen en per definitie in 'goeden doen'. Tot 1851 werden ze 'voor het leven' gekozen, daarna telkens voor een periode van 6 jaar. Maar veel veranderde dat niet. Zij waren allemaal katholiek en bleven vaak raadslid tot ze letterlijk hun laatste adem uitbliezen.

Vrouwen in de raad?: Rooi liep niet bepaald voorop.

In de 19^e eeuw bestond nog geen algemeen kiesrecht, laat staan vrouwenkiesrecht. Pas in 1917 wordt het algemeen mannenkiesrecht en in 1919 het vrouwenkiesrecht ingevoerd. Zowel rijk als arm kon nu in de gemeenteraad gekozen worden. Voor het aantal vrouwen in de Rooise gemeenteraad veranderde het vrouwenkiesrecht overigens niets. Het waren en bleven er, tot ver na de Tweede Wereldoorlog, 'nul'. Het eerste vrouwelijke raadslid in Rooi was Marietje de Boer - Koenen. Zij werd voor de partij 'Algemeen Belang' bijna een halve eeuw na invoering van het vrouwenkiesrecht in 1966 tot raadslid gekozen. Het tweede vrouwelijke raadslid kwam pas in 1978. Xander van Vessem behaalde toen een monsterzege en zijn partij DGS (Democratische Groepering Sint - Oedenrode) stormde

met vijf mannen en één vrouw de Rooise raad binnen. Haar naam was Marga Swinkels, de nummer 5 van de lijst. Toch ging Rooi langzaam maar zeker in de vaart der volkeren mee. In 2014, bij de laatste verkiezingen vóór de fusie tot Meierijstad, werden zelfs al vijf vrouwen in de raad (17 leden) gekozen.

De Rooise 'vroede vaders': op de centen en van 'sociaal' nog nooit gehoord.

De 19^e eeuwse Rooise 'vroede vaders' waren voor onze 21^e eeuwse begrippen bijzonder conservatief. Op veel sociale bewogenheid konden zij niet betrappt worden. En zeker niet als er geld mee gemoeid was. 'Geld uitgeven' lijkt voor hen wel een besmettelijke ziekte te zijn geweest en als het dan toch moest vinden ze het vrijwel altijd 'veuls te veul'. Dit valt misschien nog wel te begrijpen gezien de grote armoede en het geldgebrek in Rooi in de 19^e eeuw, maar hun argumentatie om niets uit te hoeven geven is op z'n minst heel apart en werd ook door de omliggende dorpen – vaak ook geen voorbeelden van progressiviteit – met gefronste wenkbrauwen aangezien. Zo werd bijvoorbeeld in 1889 tijdens een debat moeilijk gedaan over 50 gulden die gereserveerd was voor de op op handen zijnde volkstelling. Dit was een flink karwei en het geld was bedoeld als bonus voor het extra werk van het personeel. Een van de raadsleden is echter van mening dat *"wanneer het raadhuispersoneel het werk overdag niet klaar kon krijgen zij er de avond maar bij moesten nemen, want dat moesten de boeren zo vaak doen."*

Pensioen met zeventig?: 'Hij kan toch nog lopen'

Helemaal bont maakte de hele raad het met de behandeling van de veldwachter in Gemonde. In 1889. Gemonde hoorde bij vier gemeentes: Sint-Oedenrode, Schijndel, Boxtel en Sint-Michielsgestel. Deze vier gemeentes hadden samen één veldwachter in dienst en betaalden hem ook samen. Het was wel een 'bescheiden tractement' maar hij kon er van rondkomen. Toen hij bijna 70 jaar oud was vroeg hij om ontslag: hij kon niet meer en het ging niet meer. Hij zag zijn oude dag met zorg tegemoet en vroeg zijn werkgever, de vier gemeentes, om een bescheiden pensioen. De gemeenteraden van Boxtel en Sint-Michielsgestel besloten direct met algemene stemmen ieder jaarlijks f37,50 bij te dragen en Schijndel sloot zich, na enige aarzeling, hierbij aan en betaalde f 18,75. Rooi weigerde echter medewerking. De raad vond de 33 guldens per jaar die door Rooi betaald moesten worden 'veuls te veul' en oordeelde dat hij maar in dienst moest blijven 'want hij kon tenslotte nog lopen'. De raad liet zich niet vermurwen door de smeekbrieven van de oude man. Zelfs niet door een brief van de Commissaris van de Koningin die liet weten dat de veldwachter door zijn leeftijd toch echt ongeschikt was om nog langer in dienst te blijven. De oude man moest dus voor het Rooise gedeelte van Gemonde in dienst blijven. Pas, toen vier jaar later, in 1893 de onderwijzer van Olland, Carolus Kantelberg, verklaarde dat de oude man duidelijk 'kinds' aan het worden was ging de Rooise raad door de stoeve knieën en kreeg de veldwachter ook voor het Rooise deel van Gemonde zijn ontslag en het door Rooi te betalen pensioentje.

bron: heemkundige kring 'De Oude Vrijheid', werkgroep geschiedenis

